

8.a, torek, 24.3.

Navodila:

- Prejšnjo uro ste reševali učni list Francoska revolucija, zato sedaj najprej **preverite rešitve** in svoje odgovore popravite/dopolnite/dopišite.
- V zvezek napiši **naslov Barok** in **prepiši** snov s prosojnic.
  - Snovi po Janezu Vajkardu Valvasorju ne prepisuj, samo preberi kot zanimivost.
- **Četrtek, 26.3. ob 10.30** vas pričakujem v **spletni klepetalnici**, da malce poklepetamo glede poteka dela, težav itd.– povezavo in vsa navodila dobite v četrtkovem gradivu. Bodite točni.
- **Vprašanja, nejasnosti, dodatna razlaga:**
ales.bobek@guest.arnes.si

Rešitve UL Francoska revolucija

- I. nal. a)
- I. nal. b)

	KMETJE	BURŽOAZIJA	PLEMSTVO
Osebna svoboda	Bili so podložni zemljiškemu gospodu.	Bili so svobodni.	Bilo je svobodno.
Premoženje/lastnina	Niso imeli lastnih posesti.	Bogati, a so plačevali visoke davke.	Dvorno plemstvo je bilo bogato in je imelo veliko posesti.
Izobraženost	Nizka.	Visoka.	Visoko plemstvo je bilo izobraženo, nizko pa nekoliko manj.
Pomisli, kakšno pričakovanje so imeli glede položaja svojega stanu.	Želeli so osebno svobodo, lastne posesti, nižje davke ...	Želeli so odpravo privilegijev prvega in drugega stanu.	Niso želeli sprememb.

- II. nal.: odpravila fevdalizem, odprava davčnih privilegijev duhovščine in plemstva, sprejela Deklaracijo o pravicah človeka in državljana, ustava
- III. nal.: zapisane temeljne razsvetljenske ideje: enakost med ljudmi, osebna svoboda, svoboda mišljenja, pravna varnost, zasebna lastnina, kar je bilo vse v nasprotju z večstoletji uveljavljenem prepričanju in družbenem redu.

- IV. nal. a):

a) 1. člen:

Ljudje se rodijo in živijo svobodni ter enaki v pravicah. Družbene razlike smejo temeljiti samo na splošnem interesu.

2. člen:

Cilj vsakega političnega združevanja je ohranitev naravnih nezastarljivih človekovih pravic. Te pravice so svoboda, lastnina, varnost in upor proti zatiranju.

3. člen:

Načelo vse suverenosti izvira predvsem iz naroda. Nobeno telo, noben posameznik ne more izvrševati oblasti, ki ne izhaja neposredno iz naroda.

4. člen:

Svoboda je v tem, da lahko storiš vse, kar ne škodi drugemu. Izpolnjevanje naravnih pravic vsakega človeka tedaj nima drugih omejitev kot onih, ki zagotavljajo drugim članom družbe, da uživajo enake pravice. Te meje sme določiti samo zakon.

- b): Državljan je pripadnik določene države.
- V. nal.: uvedejo kaznovanje z giljotino, obglavijo Ludvika XIV. in njegovo ženo, preganjajo vse nasprotnike, osumljencem sodili brez dokazov, zapirali samostane, strog nadzor in cenzura.
- VI. nal.:
  - a) S pomočjo vojske izvede državni udar in zavlada sam.
  - b) Zato, ker s eni želel podrediti idejam drugim, ampak je želel vladati sam.
  - c) Napoleonov kodeks, ki uzakoni pridobitve revolucije.
  - d) Bonapartizem

- VII. nal.:

- a) Belgija, Nizozemska, Papeška država, deli Renske zveze in Avstrijskega cesarstva

- b) Kraljevina Španija, Renska zveza, Švicarska zveza, Kraljevina Italija, Neapeljsko kraljestvo

- c), d), e)

in VIII.a)

- f) Napoleon na evropskem bojišču stori tri usodne napake, ki razdelijo njegovo vojaško moč in hkrati vse bolj izgublja podporo bogatih meščanov.

- g) Celinska zapora VB je vzpostavila prepoved trgovanja celinskih držav z VB.

- VIII. nal.:
  - b) Koroška, Goriška, Kranjska
  - c) V času Ilirskih provinc se je slovenska narodna zavest zelo okrepila. Na pomenu je veliko pridobil predvsem slovenski jezik
  - d) Ponovno so priključene k Avstrijskemu cesarstvu, ki je mnoge pridobitve revolucije odpravila.

BAROK, umetnost 17. in 18.stol. str. 81-85

Peter Paul Rubens, Ugrabitev Sabink

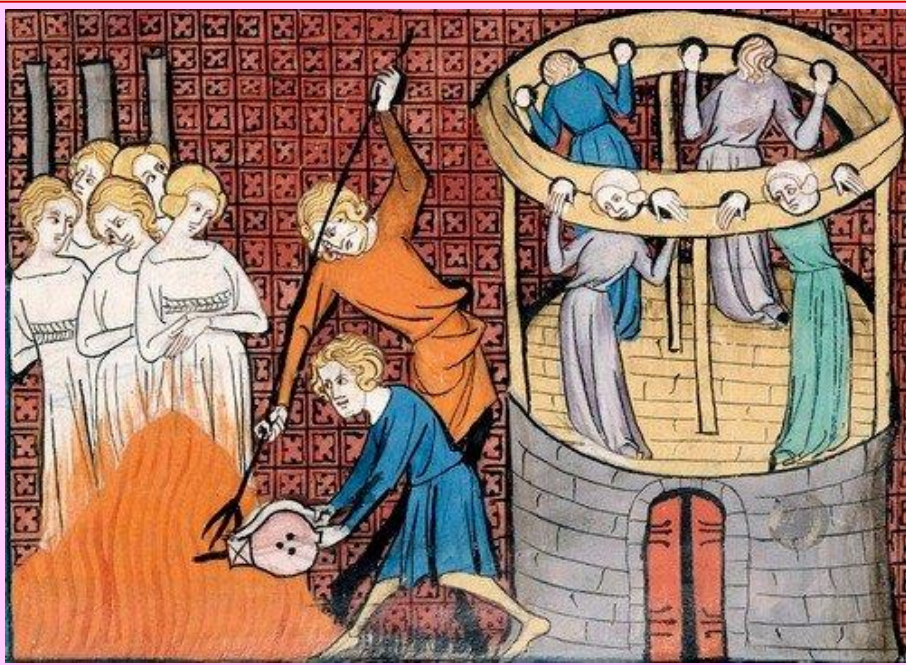
? barok

? Akademija delavnih Ljubljancev

Izraz "**barok**" izhaja iz portugalsčine in pomeni "nepravilni biser", tudi smešno ali nenavadno

Zakaj so sežigali čarovnice

- **Srednji vek:** nerazumevanje naravnih pojavov, bolezni in drugih težav – vraževerje (čarovnice, uroki, hudič)
- Čarovnice: spreminjajo v živali, letijo, povzročajo nesrečo, nevihto, smrt, ...
- **Cerkev in kralji:** preganjanje čarovnic (predvsem žensk – hudič laže pretenta)
- 16., 17. stol: Evropa 100.000 usmrčenih
- Na Slovenskem: prvi v 16. stol, zadnje v 18. stol.

Baročni umetniki so se prepustili domišljiji in čustvom

Slikarstvo

- čustva in domišljija,
- veličastnost,
- polna pretiravanj,
- več slik v cerkvah in palačah

Umetniki:

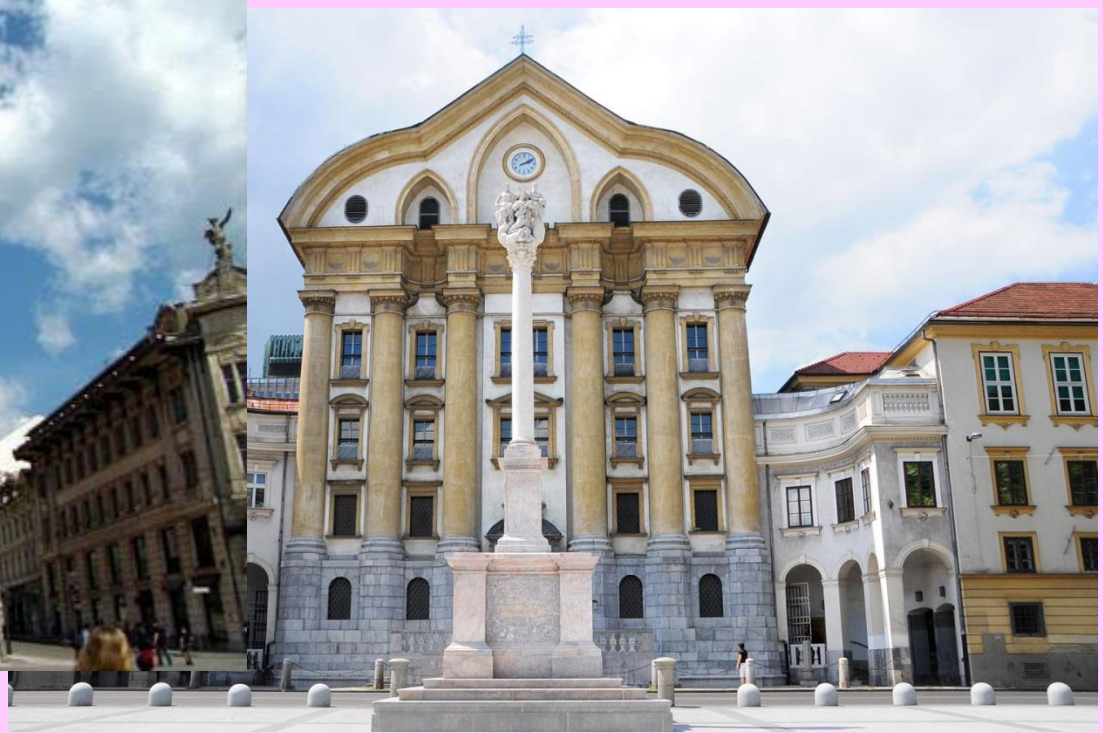
- Peter Paul Rubens (Poroka Marije Medičejske)
- Rembrandt van Rijn (Nočna straža,)
- Andrea Pozzo (Sv. Ignacij v Rimu -strop)

Arhitektura

- Palače in gradovi: široka stopnišča, razkošne sobane, peči, hodniki, večja okna, vrata, parki, vrtovi z vodnjaki, lestenci, zrcala, glasbila, talne in stenske preproge, knjige.
- Cerkve obokane strome, nove prižnice, oltarji, obilo okraskov, ...
- Meščanske hiše prostornejše.
- Palača Versailles
- Gian Lorenzo Bernini (Sv. Peter v Rimu)

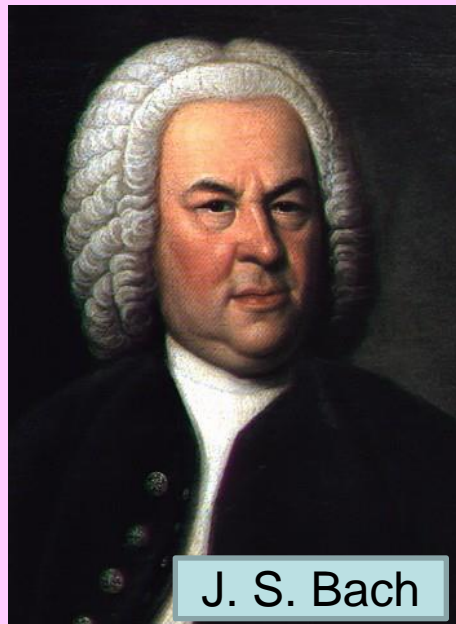
Književnost

- čas ni naklonjen književnosti
- potopisi, kronike, nabožne knjige, ljubezenski romani
- **Miguel de Cervantes** (Don Kihot)
- **La Fontaine** (Basni)
- **Moliere** (Namišljeni bolnik)
- **W. Shakespeare**

Glasba

- **Johan Sebastian Bach**
- **Wolfgang Amadeus Mozart** – čudežni deček (prva opera pri 10 letih)
- **Ludwig van Beethoven**
- **cerkvena glasba**

- gledališke uprizoritve
- **pasijonske igre** (Kristusovo trpljenje)

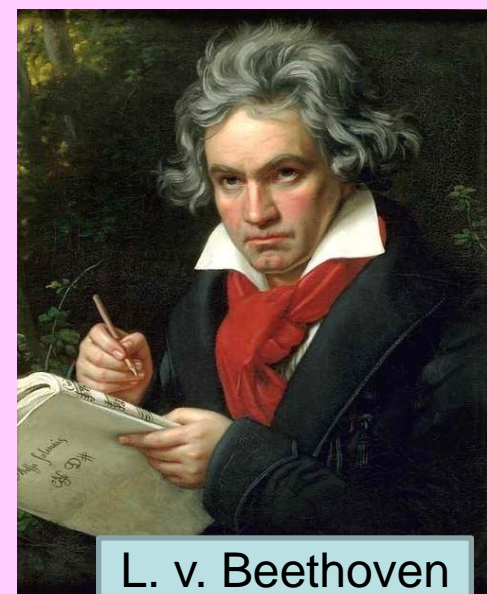
J. S. Bach

Mala nočna
glasba

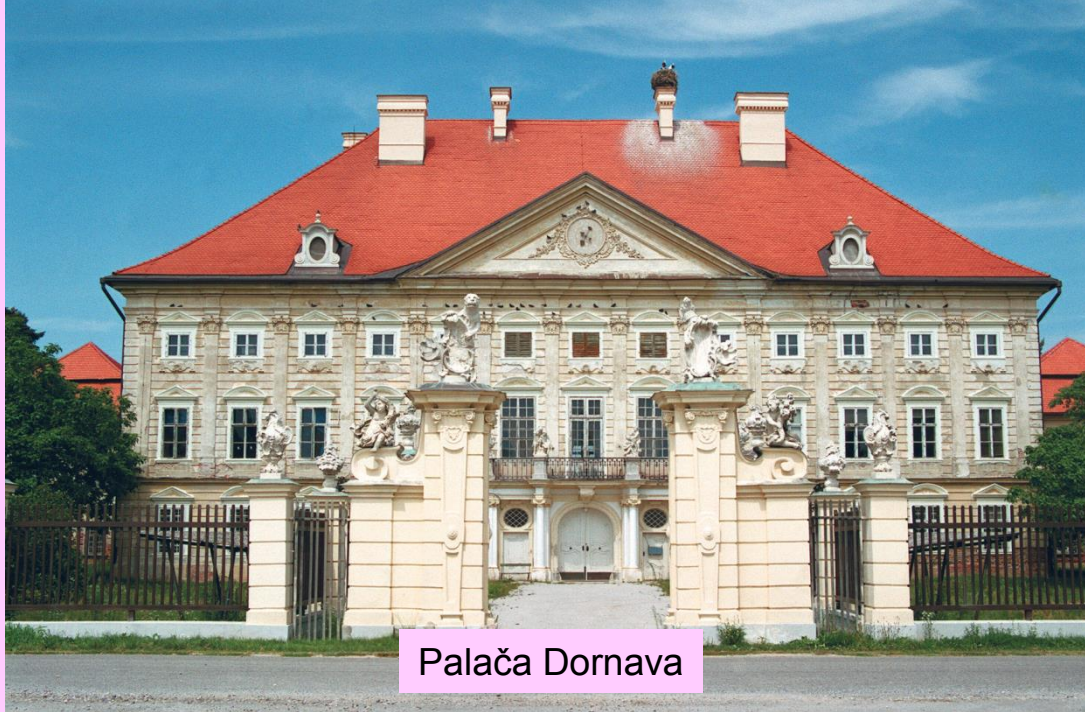
AMADEUS

W. A. Mozart

L. v. Beethoven

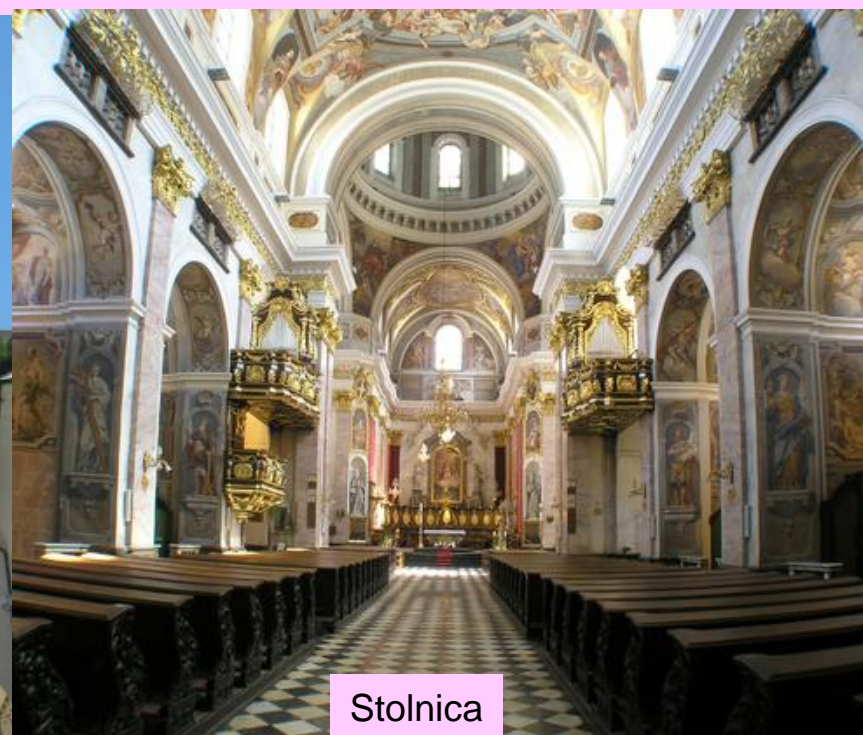
Palača Dornava

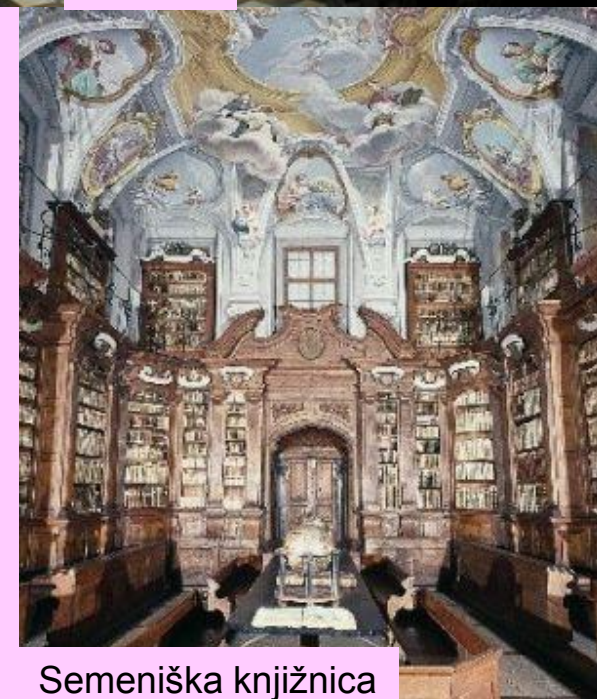
Barok se je razširil tudi v slovenskih deželah

- Izrazil v **grajski** in **cerkveni arhitekturi**.
- Skoraj vse slovenske cerkve, ljubljanski oltarji (F.Robba),
- Ljubljana dobila tiskarno
- **1693** v Ljubljani nastala **Academia Operosorum Labacensium** (Akademija delovnih Ljubljančanov; medicina, zgodovina in naravoslovje, prva javna študijska knjižnica)
- **1701 Academia Philharmonicorum** - združenje glasbenikov

Stolnica

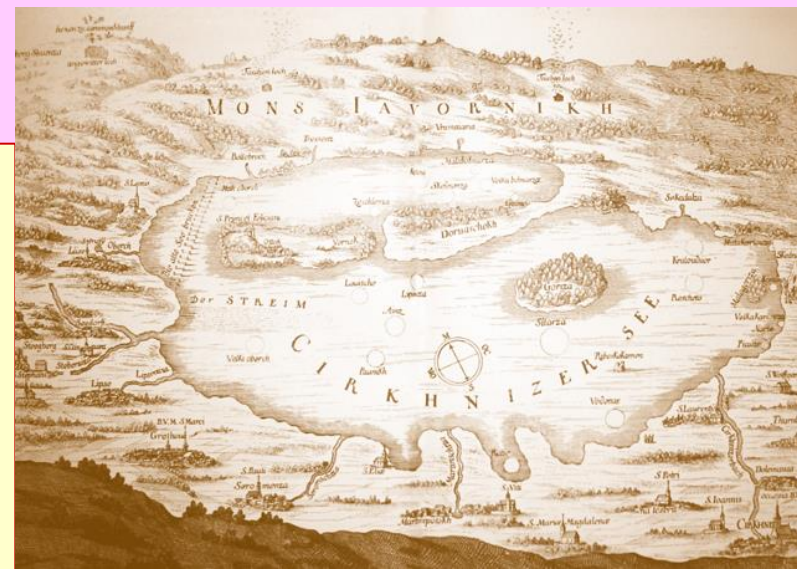
Stolnica

Semeniška knjižnica

Janez Vajkard Valvasor – učb. str. 84

- grad Bogenšperk – grafična delavnica
- potoval po Kranjskem, risal, meril, zapisoval, pogovarjal z ljudmi
- **Slava vojvodine Kranjske (1689)**
  - 15 knjig, nemščina
  - geografija, naravne značilnosti, ljudje
  - zgodovina, jezik, običaji, vero, ...
  - **prvi sistematični prikaz kranjske zgodovine, ozemlja in življenja v njej**
  - Cerknjiško jezero – angleška **Kraljeva družba (Royal Society)**

MESTA

ŽIVLJENJE V BAROKU

MESTA

- izčrpana od stalnih davkov,
- vladarji so gradili palače v mestih, denar sposojali, vrnili pa redko.
- gradnja v višino (5 nadstropnice), bila so zidana, vodovodov ni bilo (pogoste epidemije), središča bogata (steklena okna...), predmestja revna.

OTROŠTVO

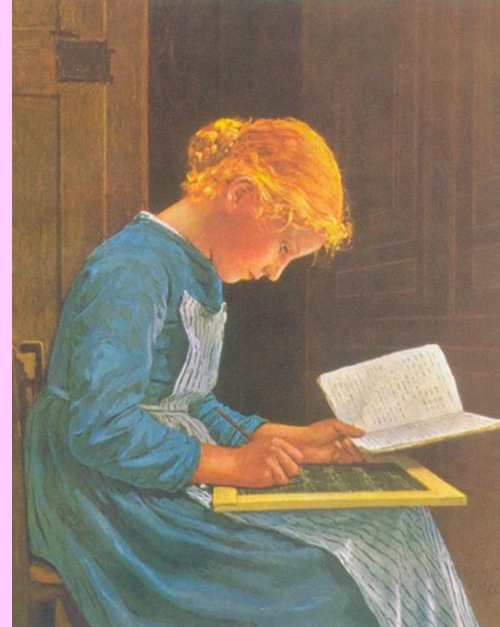
- Delali na kmetih ali v manufakturah (5 letni "rudarčki") - olajšali skrb za vsakdanji kruh.
- Ni bilo časa za brezdelje in igro.
- Tudi bogataši so se svojih otrok čimprej "rešili", za njih so več let skrbele dovilje (v šoli, samostanu, ali na dvorih), nato so jih po dogovoru poročili.

HIGIENA

- Zelo SLABA: voda in milo nista bila v modi, mesta so le redko še imela javna kopališča (britje, odprava manjših zdravstvenih težav).
- Sobe neogrevane, polno je bilo mrčesa, ni bilo STRANIŠČ (dvorišča, hodniki), niti KOPALNIC, zato si je gospoda preganjala posledice pomanjkljive higiene z močnimi dišavami.
- Spodnjega perila niso nosili, uporabljali pa so zunanje perilo, ki je bilo lahko zelo razkošno: čipke, svila, svilene nogavice.
- Lase so si namesto umivanja raje popudrali.

DOLGOST ŽIVLJENJA

- Življenjska doba kratka; že otroci so delali težka in huda dela.
- Pogoste so bile prenosljive bolezni; 1/5 žensk je umrla na porodu; 1/4 ljudi ni dočakala 3. rojstnega dne; druga 1/4 ni dočakala 25 let.

NOVE NAVADE

- Obiskovanje šole, uporaba *naočnikov*, *ur*, *vilice*, lastnega krožnika in kozarca, robci za usekovanje. U
- Umazane nohte so zamenjali negovani.
- Mnogi so začeli kaditi **tobak**.
- Nove pijače: **čaj**, **kakav** in **kava** (Etiopija, pokrajina Kafa) - kavarne

Naočniki

Neznani beneški steklar je v 13. stol. izumil naočnike (najstarejši tip očal ima dve ovalni leči, uokvirjeni, povezani z mostičkom). Očala so bila luksuzen predmet; razkošje, ki si ga reveži niso mogli privoščiti. V 18. stol. je prišel v modo **lornjon** - zložljivi naočniki z držalom. Nosili so jih obešene z verižico okrog vratu. Kasneje so jih nadomestili bolj praktični ščipalniki, naočniki s kovinsko ščipalko brez okvirov.